

A SZELLEMI ALKOTÁSOK TELJES KÖRŰ ÚJRASZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON

TATTAY LEVENTE
egyetemi tanár (PPKE JÁK)

I. Bevezetés

A szellemi alkotások szabályozásában az EU-hoz való csatlakozás jegyében Magyarországon az elmúlt 17 évben átfogó jellegű változások zajlottak le. Megvalósult a jogterület újraszabályozása, azaz minden lényeges területen új törvények születtek, továbbá a nemzetközi tevékenység soha nem látott mértékben intenzívvé vált, amit az fémjelez, hogy számos nemzetközi egyezményhez csatlakoztunk. El lehet mondani, hogy több történt az elmúlt 17 évben, mint az előző évszázadban.

Az elmúlt tizenhét év Magyarország gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális arculatát és a szellemi alkotások újraszabályozását meghatározó tendenciája hazánk európai integrálódása volt, amelyben egyrészt az EU-val kötött társulási Megállapodásnak¹ (továbbiakban Európai Megállapodásnak) és az Európai Unióval kötött Csatlakozási Szerződésnek² (továbbiakban Csatlakozási Szerződés) volt kiemelkedő jelentősége.

Az elmúlt 17 év három periódusra bontható:

- 1991-től az Európai Megállapodás hatálybalépéséig terjedő időszak (1991–1994).³
- Az Európai Megállapodás hatálybalépésétől a Csatlakozási Szerződés hatályba lépéséig eltelt időszak (1994–2004).⁴
- A Csatlakozási Szerződés hatályba lépésétől napjainkig terjedő időszak (2004–2007).⁵

¹ A Magyar Köztársaság és az Európai Községek és tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló Megállapodást 1991. december 16-án Brüsszelben írták alá.

² A Csatlakozási Szerződés 2004. május elsejével lépett hatályba. Ekkor nemcsak Magyarország, hanem Csehország, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Szlovénia, Szlovákia is csatlakozott az Európai Unióhoz.

³ Ez az időszak 1991. január 1-jétől 2004. január 1-jéig tartott.

⁴ Ez az időszak 1994. január 1-jétől 2004. május 1-jéig tartott.

⁵ Ez az időszak 2004. május 1-jétől 2007. végéig tartott.

Alapvető fejlődési tendenciák társadalmunkban a következőkben határozhatók meg:

- a) A gazdasági-társadalmi rendszerváltás azzal járt, hogy megszűnt az állami tulajdon dominanciája, és hogy ma már nem néhány ezer állami vállalat gazdálkodik, hanem a nemzeti jövedelem túlnyomó része a magánszférában realizálódik, a gazdálkodó szervezetek száma meghaladja az egymilliót. A gazdasági, társadalmi rendszerváltás a 90-es évek első felében a nemzeti jövedelem jelentős csökkenését, az ezredforduló után az ország eladósodását eredményezte.
- b) Lényegében megszűnt a szellemi alkotó tevékenység központi irányítása és támogatása. A szerzői jogban a filmgyártás, könyvkiadás állami finanszírozása és más területek állami támogatása megszűnt, vagy jelentősen csökkent. Az állami támogatások helyébe a privatizációval a magán- és közalapítványi mecenatúra lépett. Megszűnt az országos hatáskörű szervként működő Szerzői Jogvédő Hivatal. A verseny a kulturális piacon gyakran tisztességtelen eszközökkel is folyt. A szerzői jogi jogkövetés foka alacsony. Okai között lehet megemlíteni, hogy a „szocialista gazdálkodó szervezetek” helyébe lépő kis magántulajdonú műfelhasználó gazdasági egységek érzékenyebbek a költségekre, és a döntéshozók önérdéke is nagyobb.⁶ Az iparjogvédelem vonatkozásában számukat tekintve jelentősen csökkentek a központi finanszírozású K+F programok, amelyek korábban igen fontos szerepet játszottak a műszaki-tudományos vívmányok kifejlesztésében, valamint megszűnt a magyar gyáripár, az újítások központi állami szabályozása.⁷
- c) A rohamos műszaki-tudományos fejlődés új válaszok adását követelte meg mind a szerzői jog, mind az iparjogvédelem nyitott kérdéseire. Mindkét területen a korábban nem ismert új alkotások és felhasználások védelme különös figyelmet igényelt. Elég a szerzői jog területén a szoftvekre,⁸ a számítógéppel működtetett adatbázisokra,⁹ a szerzői alkotások internetes felhasználására,¹⁰ elektronikus kommunikációs technológiákra, az iparjogvédelem területén pedig az integrált áramkörökre, biotechnológiai és géntechnológiai szabadalmakra gondolni. A biotechnológia olyan területe a tudmánynak és a technológiának, amely az egészségügyben,¹¹ a növénytermesztésben és az állattenyésztésben, a táplálkozásban, az élővilág fejlődésében már eddig is forradalmi változásokat eredményezett, pedig csak most kezdődött el az elméleti ismeretek gyakorlati és tömeg-

⁶ T/728 számú törvényjavaslat a szerzői jogról, 1999. február.

⁷ Az újításokról szóló 63/1998. (III. 31.) Korm. rendelet a 2002. évi XXXIX. törvény 38. § (1) bekezdés d) pontja helyezte hatályon kívül.

⁸ A szoftvekre a szerzői jogi törvény 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (2) bekezdés c) pontja alapján szerzői jogilag védett alkotások.

⁹ A számítógéppel működtetett adatbázisok a szerzői jogi törvény 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (2) bekezdés d) pontja értelmében szerzői jogi alkotások, mégpedig gyűjteményes művek.

¹⁰ A szerzői jogi törvény az 1999. évi LXXVI. törvény talán leglényegesebb rendelkezése, hogy a nyilvánossághoz való közvetítést internetes „lehívásos” vagy on demand felhasználás útján engedély- és díjköteles szerzői jogi felhasználásának minősíti a 26. § (8) bekezdése alapján.

¹¹ *Lőrincz Lajos* akadémikus előszava a *Biotechnológia jogi és etikai kérdése az EU-ban* (Tattay Levente szerk.) c. kötethez. Budapest, 2004.

méretű alkalmazása. Fokozatosan előtérbe került a biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalma.

- d) A nemzetközi jogfejlődés erőteljesen kihatott a szellemi alkotások újraszabályozására. Különösen fontos volt e téren a TRIPS Egyezmény, amely a szellemi alkotások valamennyi gazdasági vonatkozása területén minimumkövetelményeket állított fel; továbbá fontos szabályokat hozott a bitorlások visszaszorítása, a viták rendezése, a szellemi alkotásokkal kapcsolatos eljárások és a határozatok végrehajtása terén. Fontosnak bizonyult a WIPO keretében folyó kodifikációs tevékenység, amely már a harmadik évezred műszaki-tudományos fejlődésének a problémáira kereste a válaszokat.¹²
- e) A szellemi alkotások hazai újraszabályozásában a közvetlen kiváltó hatást az Európai Unióhoz való csatlakozás követelményrendszere gyakorolta. Mint ahogy az ismert, hazánk 1991-ben társulási megállapodást kötött az Európai Unióval. Az Európai Megállapodás közvetlenül kötelezte a Magyar Köztársaságot arra, hogy a szellemi alkotások szabályozását más jogterületekkel, és így a versenyjoggal együtt az uniós szintre fejlessze fel. Ennek a jegyében már 1993-ban elkezdődött a szellemi alkotások jogi szabályozásának felülvizsgálata, és az ezzel kapcsolatos jogalkotási programok kidolgozása és végrehajtása,¹³ amely jelentős törvények meghozatalát eredményezte, továbbá kötelezték hazánkat a különböző szellemi alkotások területén működő nemzetközi megállapodásokhoz való csatlakozáshoz.
- f) A szellemi alkotások létrehozását, megalkotását a kérdéses időszakban lényegesen befolyásolta az a körülmény, hogy hazánk csupán a nemzeti jövedelem 0,7–1%-át¹⁴ költi kutatás-fejlesztésre.¹⁵
- g) Kedvezőtlenül alakult – az élénkülő nemzetközi aktivitás mellett – a nemzeti bejelentések aránya. Évről évre csökken az iparjogvédelmi tárgyú bejelentések száma (így a szabadalmi bejelentések száma 2001–2007 között 919-ről 685-re, a formatervezési mintabejelentések száma 477-ről 199-re, a nemzeti védjegybejelentések száma 4756-ról 3615-re csökkent).¹⁶

II. 1991-től az Európai Megállapodás hatályba lépéséig terjedő időszakban a szellemi alkotások szabályozásában bekövetkezett változások

Ezt az időszakot már az európai integrációs tendenciák által életre hívott felzárkózási igény jellemezte, amely fontos vívmánnyal büszkélkedhet.

¹² Különös jelentősége van a WIPO keretében kidolgozott ún. „Internet” szerződéseknek, amelyeket 1996-ban kötöttek. WCT. Szerzői Jogi Szerződés. WPPT=Szerződés a hangfelvételekről és az előadói teljesítményekről.

¹³ A jogalkotási feladatokat 5 éves és éves szinten kormányhatározatok írták elő. Pl. a 2282/1996. (X.25.) korm. határozat a szerzői jog harmonizálásáról.

¹⁴ Kívánatos a nemzeti jövedelem 3%-ának a K+F tevékenységre fordítása.

¹⁵ Így például 1999-ben Magyarországon a nemzeti jövedelemnek csupán 0,68%-át, 2001-ben a 0,94%-át költötték kutatás-fejlesztésre a KSH 1999–2005. évekre vonatkozó adatai szerint.

¹⁶ A Magyar Szabadalmi Hivatal 2005., 2007. évre szóló jelentései.

A) Az iparjogvédelem terén

Használati minták

A használati minták szabályozása lényegében a német modell szerint történt.¹⁷ Használati minta háromdimenziós, új, feltalálói lépésen alapuló, iparban alkalmazható megoldások oltalmát szolgálja. A háromdimenziós megoldás vonatkozhat a tárgyak kialakítására, részeinek elrendezésére, szerkezetére. A használati minták a térbeli kiterjedéssel bíró megoldásokat védik. A feltalálói lépés és az újdonság követelménye alacsonyabb, mint a szabadalmak esetében. Az EU is jelentős előkészületeket tett a használati mintaoltalom szabályozására.¹⁸

Az 1992-ben bevezetett használati mintaoltalom iránti érdeklődés az évenkénti félezres bejelentésállományt sem érte el. Ugyanakkor a kicsiszolt joggyakorlat és ügymenet igazolta számottevő előnyeit: gyors és költségkímélő jellegét. A hazai kis- és középvállalkozások körében történő népszerűsítésének és a köztudatba való bevezetésének sokoldalú, „sikerre ítélt” programnak kell lennie. Kiemelkedő szerepet játszhat a műszaki alkotókészség és innovációs érzék kifejlesztésében, a „kézműves ezermesterség” hagyományainak megőrzésében, illetve újraélesztésében, továbbá a kis- és középvállalatok gazdálkodásában.¹⁹

A használati mintákat „kis találmányoknak” is nevezik. Említésre méltó az, hogy a használati minta újdonságát nem ronthatja a szóbeli közlés és a külföldi gyakorlatba vétel, azaz az újdonság követelménye velük szemben alacsonyabb, mint a szabadalmak esetében.²⁰

A használati minták szabályozását az 1991. évi XXXVIII. törvény tartalmazza.

Topográfia oltalom

A mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája oltalmának bevezetése 1992-ben valósult meg, az erről szóló 1991. évi XXXIX. törvény alapján. (Nem a jogi szabályozás szépséghibája, hogy Magyarországon nem gyártják a jogilag szabályozott félvezetőket, a chipeket.)

A félvezetők kiemelkedő szerepet játszanak az elektrotechnikában. A félvezetőkről szóló törvény modern jogalkotásként feldolgozza az ún. Washingtoni Egyezmény és az Európai Közösség félvezető termékek topográfiájáról szóló irányelvének rendelkezéseit, ill. direktívájának szabályait.²¹

¹⁷ Németországban a használati minták 1891 óta részesülnek oltalomban. Háromdimenziós, konkrét térbeli kialakításokra vonatkoznak. A használati minta egyébként a „régie” EU országokban, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban és Portugáliában részesült oltalomban.

¹⁸ Vorschlag für eine Richtlinie der europäischen Parlaments und Rates über die Anleichen der Rechtsvorschriften betreffend der Schutz von Erfindungen durch Gebrauchsmuster. Brüssel den 25. 06. 1999. KOM (1999) 309. endg.

¹⁹ *Iparjogvédelmi kézikönyv.* (szerk. VINCZE ATTILA) Budapest: KJK, 1994, 183–184.

²⁰ *A használati minta. Országos Találmányi Hivatal útmutatója.* Budapest, 1994.

²¹ A topográfiák nem szerepelnek a szabadalmi statisztikában és a Hivatal éves jelentéseiben. A törvény megalkotásánál maximálisan figyelembe vették az integrált áramkörök jogi oltalmával kapcsolatos tagállami jogközelítések vonatkozó 87/54. EGK irányelvét.

Termékszabadalmak

A termékoltalom bevezetése minden eddiginél jelentősebb lépés volt a magyar szabadalmi jog europaizálásában. A termékoltalom bevezetése olyan jogszabályi változásokkal került napirendre, amelyek nem voltak már halaszthatók az átfogó kodifikáció megvalósításáig.

Magyarországon a korábbi szabadalmi szabályozás szerint²² gyógyszerek, vegyi termékek és élelmiszerek (állati és emberi élelmezésre szolgáló termékek) közvetlenül nem voltak szabadalmaztathatók.²³ E termékek csak az azok előállítására irányuló ún. eljárás szabadalmak révén voltak oltalmazhatók. A termékoltalom bevezetésére lényegesen korábban került sor, mint ahogy tervezték. Ebben nagy szerepe volt az Amerikai Egyesült Államokkal a szellemi tulajdonról kötött megállapodás végrehajtásának.²⁴ A termékoltalmat az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi szabályok módosításáról szóló 1994. évi VII. törvény vezette be.²⁵ A törvény 1994. július 1-jei hatállyal megszüntette a gyógyszerek, vegyi úton előállított termékek és az élelmiszerek kizárását a szabadalmi oltalomból, azaz a továbbiakban termékbejelentés nyújtható be e cikkek vonatkozásában is.

B) Szerzői jogvédelem

A szerzői jog vonatkozásában is jelentős szerepet játszott a Magyar Köztársaság és az USA között a szellemi tulajdonról szóló, az előző bekezdésben említett 1993-ban kötött egyezmény, amelyet az 1994. évi VII. törvény hirdetett ki.

Fő rendelkezései közül ki kell emelni:

- 20 évről 50 évre emelték fel a szomszédos jogok oltalmát.²⁶
- A sugárzó szervezetek törvényi engedélyének helyére a kötelező közös jogkezelés előírása lépett.²⁷
- Elismerték a hangfelvétel előállítók névjogát.²⁸
- A műholdas sugárzást is műsorszórásnak kell tekinteni a törvény értelmezése alapján.²⁹

²² A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1969. évi II. törvény. Gyógyászati, vegyészeti, emberi és állati élelmezést szolgáló termékeket kizárja a szabadalmi oltalomból.

²³ A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1969. évi II. törvény 6. § (3) bekezdés a) pontja.

²⁴ Az Amerikai Egyesült Államokkal a Magyar Köztársaság 1993. szeptemberében kötött kétoldalú megállapodást a szellemi alkotások szabályozása céljából (megjelent a Magyar Közlöny 1993. évi 173. számában, 1993. november 30-án).

²⁵ A kérdéses törvény a szerzői jogban a szomszédos jogok és az oltalmi jogok tekintetében fontos szabályozást tartalmazott.

²⁶ Az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi jogszabályok módosításáról szóló 1994. évi VII. törvény alapján. A régi szerzői jogi törvény az 1969. évi III. törvény 50. § (k) bekezdése.

²⁷ A régi szerzői jogi törvény az 1969. évi III. törvény 34. § (5) bekezdése.

²⁸ Régi szerzői jogi 1969. évi III. törvény új 50. § (e) bekezdése.

²⁹ A régi szerzői jogi törvény 1969. évi III. törvény új 34. § (5) bekezdése.

III. Az Európai Megállapodás hatálybalépésétől megvalósított jogharmonizációs kötelezettség a szellemi alkotások terén a Csatlakozási Szerződés hatálybalépéséig

A) A jogközelítési kötelezettség előírása

Magyarország gazdasági, politikai, külgazdasági, külpolitikai tevékenységének minden vonatkozásában meghatározó törekvése volt az Európai Közösséghez való csatlakozás. Ebben a vonatkozásban az alábbi lényeges momentumokat célszerű kiemelni:

Az Európai Megállapodásnak a jogharmonizációra, ezen belül a szellemi alkotások jogközelítési kötelezettségére vonatkozó szabályozásai 1994. február 1-jén léptek hatályba, az abban foglaltak ettől az időponttól érvényesek.³⁰

A fejlett ipari országok és az Európai Közösség ettől kezdve fokozott figyelmet fordít a térség iparjogvédelmére és a szerzői jogvédelemre is. Számos konferenciát rendeztek, és a tanulmányok sora született ebben a vonatkozásban.

Az Európai Megállapodás a gazdaság kiemelt területein fontos feladatként tűzi ki, hogy hazánk jelenlegi és jövőbeni jogi szabályozását közelítse az Európai Közösség normarendszeréhez.³¹ A Szerződés más, gazdaságilag jelentős területekkel együtt e jogközelítés fontos területeként jelöli ki a szellemi tulajdonjog területét és a versenyjogot, hangsúlyozták továbbá azt az elvárást, hogy Magyarország tovább javítsa a szellemi ipar és kereskedelmi tulajdonjogok védelmét. Az Európai Megállapodás ipari és kereskedelmi tulajdon terminológiával jelöli a szellemi alkotásokat. Az ipari és kereskedelmi tulajdon az iparjogvédelem valamennyi területét, továbbá a szerzői jogot, valamint a szerzői jogokkal kapcsolatos szomszédos jogokat is felölelte. Az Európai Megállapodás előírta a szellemi alkotások területén funkcionáló fontos egyezményekhez való csatlakozást.³²

Elvileg a Megállapodás hatálybalépésétől számított ötödik év végére Magyarországnak a Közösségben érvényesülő védelemhez hasonló szintű oltalmat kellett biztosítania a versenyjog és a szellemi alkotások terén, ideértve az ilyen jogok érvényesítéséhez szükséges hasonló eszközöket is.³³

Az Európai Megállapodás kiemelt kötelezettségként írta elő a belépést – a hatálybalépéstől számítva 5 éven belül – az 1973. évi október 5-én kötött, az Európai Szabadalmak Engedélyezéséről szóló Müncheni Egyezménybe. Erre a tervezettnél később kerül sor.³⁴

³⁰ 1994. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről. Magyar Közlöny, 1994/1.

³¹ Európai Megállapodás 65–68. cikkei.

³² Az Európai Megállapodás 65. cikke és XIII. melléklete. Magyar Közlöny 1994/1.

³³ Itt arról van szó, hogy a piacgazdasági áttérés nem teszi lehetővé, hogy az országban az iparjogvédelmi és szerzői jogi bitorlások tömegesek legyenek.

³⁴ 2002-ben csatlakoztunk, a csatlakozást a 2002. évi L. törvény hirdette ki.

A csatlakozásnak meghatározó szerepe van az újonnan csatlakozó államok szabadalmi joga fejlődésében.³⁵

Az Európai Megállapodás lényegében egyoldalú kötelezettséget írt elő Magyarországra számára. Nem arról van szó, hogy a két jogrendszer előírásai fokozatosan és kölcsönösen közelednének egymáshoz, hanem arról, hogy a magyar jogrendszer erőltetett menetben, egyoldalú változással, a gazdasági integráció szempontjából legfontosabb területeken közeledjen a Közösség fejlődő és egyre inkább egységessé váló jogrendszeréhez.

A Kormány már 1993-ban a 3433/1993. sz. határozatával a szellemi tulajdon védelmére irányuló szabályozás átfogó felülvizsgálatát rendelte el.

A szellemi alkotások újraszabályozását kormányprogram³⁶ írta elő, és e téren kiemelt jelentősége volt az Európai Bizottság Fehér Könyvének,³⁷ amely formálisan ugyan nem volt kötelező, de az Európai Közösség jogharmonizációs szempontjait és módját közvetítette a közép-európai országok felé.

Ezt követően a Kormány éves részletes jogharmonizációs programokat dolgozott ki, amelyek elsőként a szabadalmak, majd a védjegyek és földrajzi árujelzők, később a szerzői jog, valamint a formatervezési minták újraszabályozásának és a nemzetközi egyezményekhez való csatlakozás ütemezését is tartalmazták. A részletes tervek alapján került sor az egyes törvényjavaslatok benyújtására.

B) Az iparjogvédelmi alkotások újraszabályozása

A nemzeti innovációs képességek ösztönzése és az egyenlő elbánást biztosító, harmonizált jogi keretek befektetői tőke- és technológiai transferszabályozás vonzása nemzetközileg igazolt hatások. A szellemi tulajdon oltalma az ezredforduló gazdaságának hatékony serkentő és védő rendszere. Feladata kettős: a szellemi alkotóerő rejtett tartalékainak és új erőforrásainak mozgósítása mellett a megérdemelt kutatói-fejlesztői, kereskedelmi-szolgáltatási előnyök jogosulatlan kisajátítása elleni fellépés nélkülözhetetlen eszköze.³⁸

Az ipari tulajdon jogi szabályozása területén átfogó koncepcionális törvényhozó tevékenységre került sor. Az átalakított jogi szabályozás megfelel a nemzetközi jogfejlődésnek, a piacgazdaságra való áttérés követelményének és az európai jogharmonizáció igényének.

³⁵ BENDZSEL MIKLÓS: A magyar szabadalmi rendszer jövője az Európai Szabadalmi Egyezményhez való csatlakozást követően. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2003/4.; INGO KOBER: Az európai szabadalmi rendszer jövője az Európai Szabadalmi Egyezményhez való csatlakozást követően. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2003/4.

³⁶ Az Európai Unióhoz való jogközelítés öt éves programját a 2174/1995. (VI.15.) Kormányhatározat tartalmazza.

³⁷ *Fehér Könyv. Közép- és Kelet Európa társult országainak felkészülése az Európai Unió egységes belső piacába történő integrációra.* Kiadta az Európai Közösségek Bizottsága. Magyarországon az Európai Bizottság Magyarországi Képviselője. Budapest, 1995. december.

³⁸ BENDZSEL MIKLÓS: A hazai tudásipar iparjogvédelmi támogatása. *Iparjogvédelmi Szemle* 1997. október.

A magyar iparjogvédelem újraszabályozásában elsősorban az alábbiak érdemeltek kiemelt figyelmet.

A szabadalmi ügyvivők működésének új szabályai

A magyar iparjogvédelem átfogó tendenciája volt a hazai iparjogvédelmi szabályozás és az Európai Unió jogszabályai közötti összhang megteremtése, valamint az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló Müncheneri Egyezményhez (Európai Szabadalmi Egyezményhez) való csatlakozás. E feladat nemcsak a jogi szabályozás és az állami hatósági feladatok struktúrájának megváltoztatását igényli, hanem a személyi feltételek, képzési követelmények korszakváltását is. Az iparjogvédelem fejlett infrastruktúrájához hozzátartozik a speciális, jelentős szaktudást igénylő jogi képviselési tevékenység korszerű szabályozása és a szabadalmi ügyvivői munka színvonalának emelése.³⁹

Jogharmonizációs szempontból jelentős a szabadalmi ügyvivőkről szóló T/487. sz. törvényjavaslat, amely az iparjogvédelmi ügyekben eljáró, hivatásszerű képviselést ellátó szabadalmi ügyvivők működésére vonatkozó korszerű szabályozás kialakításával járul hozzá a jogérvényesítéshez elengedhetetlen intézményrendszer fejlesztéséhez.⁴⁰

A szabadalmi ügyvivőkről szóló törvény – az 1995. évi XXXII. törvény – 1996. január 1-jével lépett hatályba.

A szabadalmi ügyvivőkről szóló törvényt 2005-ben a 2005. évi CLXVI. törvény módosította.

Az új szabadalmi törvény

A Kormány 1995. januárjában nyújtotta be a Parlamentnek a szabadalmi oltalomról szóló törvényjavaslatot. A T/486. számon benyújtott törvényjavaslat a magyar szabadalmi jog újrakodifikálását célozta. Az új szabadalmi törvény meghozatala az Európai Szabadalmi Egyezményhez való csatlakozás anyagi jogi feltételeinek biztosítására irányul.⁴¹ A szabadalmi törvény meghatározza:

- a szabadalmazhatóság feltételeit,
- az oltalom terjedelmét,
- az oltalom megsemmisítését,
- a bejelentési rendszert, és a szabadalmi oltalommal kapcsolatos további lényeges követelményeket.

Ezzel szabadalmi rendszerünk az 1975. évi, a Közösségi Szabadalmak engedélyezéséről szóló ún. Luxemburgi Megállapodás rendelkezéseihez is megfelelő módon közeledett.⁴²

³⁹ Ld. *Iparjogvédelmi Jogszabályok 2. Szabadalmi Ügyvivői Működés*. Magyar Szabadalmi Hivatal, 2002.

⁴⁰ A szabadalmi ügyvivőkről szóló 1995. évi XXXII. törvényhez kiadott általános indokolás szerint.

⁴¹ Az Európai Szabadalmi Egyezménynek megfelel – többek között – a szabadalom fogalma, a kérelemre folytatott érdemi vizsgálat és a 18 hónapos meghirdetési határidő intézménye.

⁴² A Nemzetközi Megállapodás helyett rendelettel kívánják szabályozni a közösségi szabadalmat az EU-ban.

A magyar szabadalmi rendszer megfelel továbbá a nemzeti szabadalmak egyetlen, egységes központosított eljárásban való elintézése követelményének.⁴³ A szabadalmak jogi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 1996. január 1-jével lépett hatályba. Az új szabadalmi törvény a 90-es évek iparjogvédelmi újrakodifikálási tevékenységének egyik legjelentősebb állomása.⁴⁴

Növényfajták oltalma

A növény- és állatfajták szabadalmi oltalma általában külön kategóriát képez a szabadalmi jog rendszerében. Elvileg ezekre is – de eltérésekkel – a szabadalmi jog szabályai vonatkoztak.

Az új szabadalmi törvény szerint a növényfajtáknak megkülönböztethetőnek és újnak, valamint lajstromozható fajtanévvel ellátottnak kellett lennie.⁴⁵ A szabadalmazható állatfajtáknak megkülönböztethetőnek, újaknak kellett lenniük, valamint lajstromozható fajtanévvel kellett rendelkezniük.⁴⁶ Meg kell jegyezni, hogy ez az oltalmi forma azóta eltűnt. Az állatfajták szabadalmi oltalmára nem volt igény. (Az 1995. évi XXXIII. törvény XIII. és XIV. fejezetei.)

A szabadalmi törvény 2002. évi módosítása

A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló törvényt a 2002. évi XXXIX. törvény módosította. Ennek leglényegesebb rendelkezései:

- a) A biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalmának bevezetése.⁴⁷
- b) Európai szabadalmi rendszer bevezetése Magyarországon.⁴⁸
- c) A nemzetközi szabadalmi együttműködésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása.⁴⁹
- d) A növényfajták oltalmának újraszabályozása.⁵⁰

A növények kizárólag akkor szabadalmazhatók, amennyiben azokat mikrobiológiai vagy más műszaki eljárással állították elő, az ilyen eljárások is oltalomképesek. A növények szabadalmazhatók azzal a további megszorítással, hogy műszaki megvalósításuk nem korlátozódhat valamely meghatározott fajtára.

⁴³ Függlék az Európai Megállapodásban meghatározott első öt éves szakaszra vonatkozó átfogó jogharmonizációs programról szóló kormány előterjesztéshez.

⁴⁴ Lásd bővebben: FICSOR MIHÁLY: Tízéves szabadalmi törvényükről. I.-II.-III. *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle* 2006/1–3.

⁴⁵ Megtalálható: *Iparjogvédelmi Jogszabályok 1. Magyar Szabadalmi Jog*. Magyar Szabadalmi Hivatal. Budapest, 1996.

⁴⁶ A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 105. § (1) bekezdés.

⁴⁷ A szabadalmi törvény módosítása átültette a biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló 98/44. EK irányelvet.

⁴⁸ Az Európai Szabadalmi Egyezmény Igazgatótanácsa 1999. január 29-én hozott CAID határozata alapján.

⁴⁹ A legjelentősebb nemzetközi szabadalmi megállapodás a Szabadalmi Együttműködési Szerződés ügyműködését befoglalták a szabadalmi törvénybe.

⁵⁰ A növényfajta oltalom újraszabályozásánál az UPOV egyezmény módosított előírásait (1991) és közösségi növényfajta oltalmát szabályozó 2100/94. EK rendeletet vették figyelembe.

A szabadalmi törvényt módosította továbbá a 2003. évi CII. törvény az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról, mely az EU csatlakozásra készítette elő, a 2005. évi CLXV. törvény a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, majd a 2007. évi XXIV. törvény az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról.

A védjegyek jogi szabályozása

A nemzeti védjegyhatósági tevékenységben az 1997. év a korszakhatár. A nyitott piacgazdaság és a hazai vállalkozási struktúra következtében évenként több mint 10 ezres nagyságrendű nemzeti és nemzetközi bejelentéstömeg állandósulása új dimenziókat követelt. E tendenciának nem mond ellent az, hogy a nemzeti védjegybejelentések száma – jelenleg – csökkenő tendenciát mutat. Ld. 16. jegyzet.

E feltételek biztosítása a védjegyjogi harmonizáció sikeres megvalósításával, a földrajzi árujelzők új nemzeti oltalmi lehetőségének megteremtésével párhuzamosan kezdődött meg.

A már említett ötéves átfogó jogharmonizációs program kiemelten fontos része volt az új védjegy törvény megalkotása.

Az új védjegy törvény alapvető célja az volt, hogy jogi szabályozásunkat konformmá tegyük a közösségi előírásokkal, és rendelkezései alkalmasak legyenek a piacgazdaság igényeinek kielégítésére.

Az új védjegy törvény kialakításakor elsősorban a Tanács 89/104. EGK irányelvét vették figyelembe, tovább a Tanács 40/94. EK rendeletét a közösségi védjegyről.⁵¹ A magyar védjegyrendszernek alkalmasnak kellett lennie az EU csatlakozás után a közösségi védjegyrendszerhez való illeszkedésre.⁵²

Az új védjegy törvény szabályozza:

- a védjegy fogalmát és fajtait,
- az oltalomból való kizárásokat,
- a védjegyhasználatot az uniós elképzelések szerint,⁵³
- a védjegy jogosult abszolút jellegű és negatív tartalmú jogainak átértékelését (beleenyugvás, jogkimerülés),⁵⁴
- a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos előírásokat.

⁵¹ BENDZSEL (1997) i. m.

⁵² Az új védjegy törvény rendelkezését részletesen tárgyalja CSÉCSY GYÖRGY *Védjegyjog és piacgazdaság* (Miskolc: Novotni, 2001.) c. könyve.

⁵³ Vft. 15. § értelmében nem tiltható a védjegy jogosult részéről

- hogy a szolgáltató vagy értékesítő védjeggyel együtt saját nevét használja;
- az áru szolgáltatására, fajtájára, minőségére, előállítási helyére és más adatára vonatkozó jelzést használjon;
- nem tiltható el alkatrészek és tartozékok forgalmazása esetén a védjegyhasználat rendeltetésének jelzése vonatkozásában. (Pl. tartozékok Peugeot gépkocsikhoz.)

A védjegyhasználat új intézménye a hozzájárulás. Amennyiben a korábbi jogok jogosultja hozzájárul a védjegy bejelentéshez és Vft. 7. § használatához, elmúlik a lajstromozási akadály.

⁵⁴ Beleenyugvás. A Vft. 17. § értelmében, ha a védjegy jogosult öt éven át megszakítás nélkül eltűrte egy későbbi védjegynek az országban történő használatát, noha tudomása volt a használatról, a továbbiakban nem léphet fel a későbbi védjegynek az országban történő használatával szemben. A Vft. 16. § (1) szerint a védjegy jogosult nem tilthatja meg a védjegy használatát olyan árukkal kapcsolatban, amelyeket ő hozott forgalomba, vagy amelyeket kifejezett hozzájárulásával hoztak forgalomba az Európai Közösségben.

Az új védjegy törvény, *A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló* 1997. évi XI. törvény (Vft.) 1997. július 1-jén lépett hatályba.⁵⁵

A földrajzi árujelzők jogi szabályozása

A földrajzi árujelzők jogi szabályozása Magyarországon jelentős úrt hivatott betölteni, hiszen mindezideig nem alakult ki speciális szabályozásuk e téren. A törvényhozó célszerűnek tartotta a védjegyek és földrajzi árujelzők együttes szabályozását.⁵⁶

A földrajzi árujelzőknek három fő fajtája van – amelyek a földrajzi környezet és az onnan származó termék minősége közötti kapcsolat szorossága szerint különböznek –, amelyek az alábbiak:

- eredet-megjelölések,
- földrajzi jelzések,
- hagyományos megjelölések.

A Védjegy törvényt módosította a 2003. évi CII. törvény, amelynek kardinális újdonsága a közösségi védjegyrendszerbe és eredetvédelmi rendszerbe való beilleszkedés, a 2005. évi CLXV. törvény a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szintén fontos változásokat hozott, majd a 2007. évi XXIV. törvény lehetővé teszi a védjegybejelentést elektronikus úton, és fontos feladatokat ír elő a Magyar Szabadalmi Hivatal számára a földrajzi árujelzők vonatkozásában.

A formatervezési minták jogi szabályozása

A formatervezés a gazdaság szinte valamennyi területén fontos versenyképességi kérdés. Mindazonáltal egyes ágazatokban (pl. gép-, jármű-, textil-, és ruházati ipar, bútorgyártás, lakberendezés, háztartási gépek és áruk, szórakoztató elektronika) az átlagnál is nagyobb jelentőséghez jut. A legutóbbi idők fejleménye, hogy a formatervezés a számítástechnikában és az informatikában is tért hódított. A kis- és középvállalkozások számára a formatervezés különösen nagy esélyt kínál, a termék szellemesen, célszerűen, megnyerően kialakított formája számukra is megnyithatja az utat a piaci sikerhez.⁵⁷

A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény az Európai Parlament és a Tanács formatervezési minták jogi védelméről szóló 98/71. EK irányelvvel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.

A törvény, amely az Európai Közösség jogszabályaihoz való közelítés jegyében született a nemzetgazdaság versenyképességének javítását, a hazai formatervezési kultúra fejlesztését, az alkotók erkölcsi és anyagi megbecsülését helyezte előtérbe.⁵⁸

A mintákkal kapcsolatban különleges előírás a formatervezési tevékenység megkövetelése és az egyéni jelleg előírása.

⁵⁵ Lásd bővebben GONDA IMRE: A közösségi és a tagállami védjegy jog kapcsolata az Európai Unióban. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2004/4.

⁵⁶ Ilyen védjegy törvény van pl. Svájcban és Németországban.

⁵⁷ Indokolás a formatervezési minták oltalmáról szóló törvényjavaslathoz. Általános indokolás. Szabadalmi Közlöny és Védjegyterjesztő, 2001. december.

⁵⁸ A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény preambuluma. Lásd bővebben: ZOMBORI ZSOLT: Formatervezési mintaoltalom Magyarországon és az Európai Közösségben. I–III. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2006/2., 3., 4. szám.

Az egyéni jelleg – szerzői jogi jellegű – megkövetelése azt kell hogy eredményezze, hogy a minta bármely más mintához képest a tájékozott használóra eltérő összbemintát tegyen.

Az egyéni jelleg megítélésekor figyelembe kell venni, hogy a szerző – különösen a termék természetére az ipari, illetve közműipari ágazat sajátosságaira tekintettel – milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát.⁵⁹

Különleges rendelkezése az új mintatörvénynek az, hogy az oltalom ideje 5 év, amely – 4 alkalommal is – meghosszabbítható; továbbá az, hogy mintabejelentést – hasonló benyomást keltő – több minta vonatkozásában is meg lehet tenni.⁶⁰

A formatervezési mintákról szóló törvény két fontos váltáson ment át. A 2003. évi CII. törvény bekapcsolta hazánkat az EU formatervezési mintarendszerébe, továbbá a 2007. évi XXIV. törvény lehetővé tette a mintabejelentést elektronikus úton, és új minta megsemmisítési szabályokat vezetett be.

C) A szerzői jog szabályozása

A szerzői jogban került sor a legjelentősebb jogszabályszerkezeti változásra. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy az Alkotmánybíróság 14/1994. (II.10.) AB határozata a szellemi alkotások szabályozásához törvényi szintet rendelt.

Az új szerzői jogi törvény (az 1999. évi LXXVI. törvény, a továbbiakban: Szjt.) megszüntette a szabályozás szerzői jogi törvényből, végrehajtást szolgáló kormányrendeletből és számtalan MKM rendeletből álló széttagoltságát.

Az új szerzői jogi törvény alapvető tendenciája az Európai Közösségek jogszabályaihoz való közelítés, a törvény az EK által hozott irányelvekkel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.⁶¹

A szerzői jogi törvény előkészítése a korábbi, teljesen differenciált és áttekinthetetlen szabályozásra tekintettel jelentős előkészítést követelt meg.⁶²

A szabályozás koncentrált, valamennyi szerzői jogi kérdés szabályozását a törvény hatálya alá vonja.

Az új törvény alábbi vonásait célszerű kiemelni:

- a szomszédos jogokat egységes átfogó módon szabályozza, továbbá fontos rendelkezései a szerzői és szomszédos jogok közös kezelésére vonatkozó előírások;
- sor került olyan szakterületek szabályozására, mint az adatbázisok és az internet;⁶³

⁵⁹ 2001. évi XLVIII. törvény, 3. § (2) bekezdés.

⁶⁰ A formatervezési mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 19/2001. (XI.29.) IM r. 1. § (3) bekezdés. Ld. ORBÁN ANDREA: Az Európai Unió formatervezési mintarendszere és a magyar formatervezési mintarendszer. *Külgazdaság* 2006/6.

⁶¹ A közösségi szerzői jog szabályozása kizárólag direktívák (irányelvek) útján történik. Jelenleg 9 ilyen irányelv van hatályban.

⁶² A szerzői jogi szabályozás felülvizsgálatáról szóló 1100/1997. (IX.30.) Korm. határozat.

⁶³ A szerzői jogi törvény meghatározóan fontos rendelkezése a 26. § (8) bekezdés, miszerint a mű nyilvánosságra közvetítésének, illetve engedélyezésének a joga kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel és módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választják meg.

- sor került a merchandising arculátviteli ábrázolásainak védelmére;⁶⁴
- sor került a munkaviszonyban létrehozott szerzői alkotások mellett a közalkalmazottak és köztisztviselők műveinek szabályozására;
- a szerzői jog tárgyaként sor került a szoftvérvédelem pontosítására, továbbá a térképészeti alkotások szerzői jog körébe történő bevonására;
- a szomszédos jogok körébe bevonják a filmelőadók jogait;
- bevezették a jogkimerülés intézményét a szerzői jogok vonatkozásában is;
- az Szjt. megszüntette a korábban létező, kevésbé értékes művek (bemutató eszközök, művészeti alkotásnak nem tekinthető fényképek és filmek) rokonjogi védelmét.⁶⁵

A szerzői jogi törvényt a 2001. évi LXXVII. törvény az adatbázisok jogi oltalma beiktatásával, a 2003. évi CII. törvény (INFOSOC irányelv átültetése), a 2004. évi LXIX. törvény (műholdas sugárzás értelmezése), és a 2005. évi CLXV. törvény (a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről) módosította.

IV. A szellemi alkotások jogában 2004. május 1. után bekövetkezett lényeges változások

Jogszabályok

Az uniós csatlakozást – mint ahogy az említést nyert – az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvény készítette elő a szellemi alkotások körében.

Meghatározó fontosságú esemény volt hazánk csatlakozása 2004. május elsején hatállyal az Európai Unióhoz, melyet a 2004. évi XXX. törvény hirdetett ki.⁶⁶

Fontos az adott területen az egyes szellemi tulajdonjogokat feltehetően sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről, és ilyen jogokat ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló 1383/2003. EK tanácsi rendelet.

Tematikánk szempontjából legfontosabb a Bizottság 772/2004/EK. rendelete a technológia transzfer csoporthasznosításáról.⁶⁷

⁶⁴ A merchandising a szerzői mű címének és figuráinak más területen való jövedelemszerző felhasználását beemeli a szerző vagyoni jogai közé. Különleges jelentősége van a filmeknél. Lásd pl. Hófehérke és a hét törpe mesefigurák alkalmazása.

⁶⁵ A rokonjogok oltalma alacsonyabb szintű és rövidebb oltalmat biztosított, mint a szerzői műveknél.

⁶⁶ A Belga Királyság, a Dán Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, Írország, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Svéd Királyság, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (az Európai Unió tagállamai) és a Cseh Köztársaság, az Észt-Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között, a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés kihirdetéséről. Kihirdetve 2004. IV. 30-án. A 2004. évi XXX. törvény mellékleteit a Magyar Közlöny 2003. évi 60. számának II/1–5. kötetei tartalmazzák.

⁶⁷ BOYTHA GYÖRGY: *Versenyjog*. Budapest: Szent István Társulat, 2005, 226–227.

A szellemi alkotások oltalma szempontjából különleges jelentőségű a 2004/48. EK irányelve, a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről.

Az 510/2006/EK rendelete a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról kardinális változást hozott a földrajzi árujelzők szabályozásában.

A 816/2006/EK rendelet a közegészségügyi problémákkal küzdő országokba történő kivitelre szánt gyógyszeripari termékek előállításával kapcsolatos szabadalmak kényszerengedélyét rendezi.

Elkészült 2004-ben az egyes törvényeknek az Európai Gazdasági Térségben való részvétellel összefüggő *jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2004. évi LXIX. törvények a szellemi tulajdonra vonatkozó, szükséges kiegészítéseket tartalmazó fejezete*.⁶⁸

Az egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló 2005. évi CLXV. törvény is az EU csatlakozás után született. Ez a törvény a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48. EK irányelvet egyeztetette össze a szellemi alkotásokra vonatkozó hazai előírásokkal.

V. Csatlakozás nemzetközi egyezményekhez

Az érintett időszakban Magyarország több jelentős nemzetközi egyezményhez is csatlakozott.

Ezek között mindenképpen a legfontosabbnak lehet tekinteni hazánk csatlakozását a GATT keretében kötött ún. *TRIPS Megállapodáshoz*. A csatlakozást az 1998. évi IX. törvény hirdette ki.⁶⁹

Az Európai Megállapodás XIII. sz. melléklete tartalmazta azokat az iparjogvédelmi és szerzői jogi megállapodásokat, amelyekhez Magyarországnak csatlakoznia kellett a szellemi alkotásokra vonatkozó szabályozás „europaizálása” szempontjából.

Magyarország csatlakozását a WIPO keretében kidolgozott, a formai előírásokat minimalizáló Védjegyjogi Szerződéshez az 1999. évi LXXXII. törvény hirdette ki.⁷⁰

A Magyar Köztársaság csatlakozott továbbá a Védjegyek Nemzetközi Lajstromzásáról szóló Madridi Megállapodáshoz fűzött Jegyzőkönyv (Madridi Protokoll) 1989-ben létrejött rendszeréhez. A csatlakozást az 1999. évi LXXXIII. törvény hirdette ki.⁷¹

A NATO csatlakozás megkövetelte a műszaki információk, dokumentumok szolgáltatása terén a NATO országokkal való együttműködést.

Ezért csatlakoztunk a védelmi célokat szolgáló műszaki információk cseréjéről szóló 1970-ben létrejött Brüsszeli Megállapodáshoz, amelyet az 1999. évi CXI. törvény hirdetett ki.

⁶⁸ Az MSzH 2005. évi jelentése szerint.

⁶⁹ A TRIPS Megállapodásnak 2007-ben 119 tagja volt. Blatt für PM2 2006/4.

⁷⁰ A Megállapodásnak 2007-ben 38 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷¹ A Megállapodásnak 2007-ben 72 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

A legfontosabb az iparjogvédelem területén az európai szabadalmak megadásáról szóló 1973. október 5-i Müncheneri Egyezmény (Európai Szabadalmi Egyezmény) kihirdetéséről szóló 2002. évi L. törvény volt.⁷²

E vonatkozásban még az UPOV Egyezmény felülvizsgált szövegének 2002. évi LI. törvényi kihirdetését kell megemlíteni, amelyet az új növényfajták oltalmára létesült nemzetközi egyezmény Genfben 1991. március 19-én felülvizsgált szövegének rendelkezéseit tartalmazta.⁷³

A szerzői jog terén külön említést érdemel, hogy Magyarország 1998-ban csatlakozott az előadóművészek, hangfelvétel-előállítók és a műsorszóró szervezetek védelméről 1961-ben Rómában létrejött Nemzetközi Egyezményhez (Római Egyezmény). A csatlakozást az 1998. évi XLIV. törvény hirdette ki.⁷⁴

Az audiovizuális művek nemzetközi nyilvántartásáról szóló, Genfben létrejött szerződés. Magyarország 1998-ban csatlakozott; ratifikálása a 42/1995. (IV.13.) OGY határozat alapján történt.⁷⁵

Magyarország csatlakozott az 1925-ös, az ipari minták letétbe helyezéséről szóló Hágai nemzetközi egyezményhez. A csatlakozás kihirdetésére 2004-ben került sor az uniós csatlakozás után. A megállapodást a 2004. évi XC. törvény léptette hatályba.

Két fontos nemzetközi megállapodás van, amelyek megkötése már 1996-ban megtörtént, azonban, mivel hatálybalépésükhöz 30 állam ratifikálására volt szükség, 2002-ben léptek hatályba.

WIPO Szerzői Jogi Szerződés (WCT Szerződés) – 1996. – Magyarország az 56/1998. (XI.29.) OGY határozattal csatlakozott.⁷⁶

WIPO Szerződés az előadásokról és hangfelvételekről (WPPT Szerződés) – 1996. – Magyarország az 56/1998. (XI. 29.) OGY határozattal csatlakozott.⁷⁷

A csatlakozás ugyan még nem történt meg és a megállapodás nem hatályos, de a jövőre nézve fontos, hogy Magyarország aláírta a 2000. május 11. és június 2. között Genfben tartott diplomáciai értekezleten a szabadalmi jogi szerződést.⁷⁸

VI. A szellemi alkotások komplex háttérszabályozásának kialakulása

Az európai uniós csatlakozásig szinte *teljes körben kialakult az a jogi infrastruktúra*, amely a szellemi alkotások szabályozásához, a törvényi szintű előírásokhoz

⁷² A Megállapodásnak 2007-ben 31 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷³ Az Egyezménynek 2007-ben 62 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷⁴ Az Egyezménynek 2007-ben 86 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷⁵ Az Egyezménynek 2007-ben 15 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷⁶ Az Egyezménynek 2007-ben 64 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷⁷ Az Egyezménynek 2007-ben 62 tagja volt. WIPO STATISTICS 2007. International treatis directed by WIPO.

⁷⁸ Magyarország a 2104/2000. kormányhatározat alapján írta alá a Megállapodást.

kapcsolódik, azok érvényesülését, speciális vonatkozásait, végrehajtását segítik elő. Ezek közül az alábbiak látszanak a legfontosabbnak.

A szellemi alkotásokkal kapcsolatos törvényi szabályozás végrehajtására teljes körben meghozták a szükséges kormányrendeleteket és igazságügyminiszteri rendeleteket. Példaként említjük az egyes szellemi tulajdonjogokat sértő érvek elleni vámhatósági intézkedésekről szóló 371/2004. sz. kormányrendeleteket, valamint a védjegyekről szóló bejelentések részletes alaki szabályairól szóló 16/2004. (IV.27.) IM rendeletet.

A szellemi alkotások háttérszabályozásában különösen az alábbi jogszabályok játszanak fontos szerepet:

- *Nemzetközi magánjogi* kérdésekben a többszörösen módosított, a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. előírásait kell említeni.⁷⁹
- Magyarországon a jelenleg hatályos verseny törvényünk a *tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozások tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény* (Verseny törvény) fontos rendelkezéseket tartalmaz a szellemi alkotások tekintetében. Részben tiltja a *szellemi alkotásokkal kapcsolatos tisztességtelen üzleti tevékenységet, részben pedig versenykorlátozásokkal kapcsolatos előírások révén azt hivatott megakadályozni, hogy a szellemi alkotásokkal kapcsolatos szerződéskötések akadályozzák, korlátozzák, illetve torzítsák a szabad versenyt.*
- Ide sorolható a *Reklámtörvény*, a 2008. évi XLVIII. törvény⁸⁰ a gazdasági reklámtevékenységről, amely az *árjelzők jogát befolyásolja elsősorban.*
- Ide kell sorolni a *Jelképtörvényt, A Magyar Köztársaságra utaló elnevezésnek használatáról szóló módosított 1995. évi LXXXIII. törvényt.*⁸¹
- A 2003. évi LII. törvény a *növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról*, fontos kiegészítése a szabaddalmi jogi szabályozásnak.
- Az 1998. évi XXVII. törvény a géntechnológiai tevékenységről. A szellemi alkotások szabályozását a polgári jogi szabályozás területére eső átfogó komplex rendszernek tekinthetjük.
- A Büntetőjogi Törvénykönyv, az 1978. évi IV. törvény fontos előírásokat tartalmaz a szellemi alkotások jogosulatlan felhasználásának megakadályozásáról.⁸²
- Különleges jelentőséggel bír a szellemi alkotások létrehozása, műszaki fejlesztés és technológia transzfer szempontjából a 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról (*Innovációs Törvény*).⁸³
- Végül meg kell említeni a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló 2004. évi XCL. törvényt, amely valamennyi iparjogvédelmi eljárás lefolytatását új keretek közé helyezte.

⁷⁹ Az EU-ban 27 állam van, és nem mindegy, hogy több országot érintő kérdésben a szerződéskötés országa, a lajstromozás országa, vagy éppen az illetékes hatóság jogát kell alkalmazni. Az 1979. évi 13. tvr.-t többször módosították, így a 2000-ban és 2006-ban is.

⁸⁰ A *Reklámtörvénynek* jelentős befolyása van a médiában közvetített műsorokra is.

⁸¹ A *Jelképtörvénynek* azért van kiemelt jelentősége, mert szabályozza a nemzeti jelképek védjegyeken és földrajzi árjelzőkön történő bemutatását.

⁸² A Btk 296., 329., 329/A., 329/B., 329/C., 329/D. §-ai. E vonatkozásban legjelentősebb a bitorlás, a Btk. 329. és a szerzői és szomszédos jogok megsértése, Btk. 329/D.

⁸³ A törvény a gazdasági versenyképességét, jövedelemtermelő képességét, növekedését serkenti.